

ธรรมะกับการเมืองของประชาชนบนวิถีแห่งธรรมาธิปไตย*
DHARMA AND THE POLITICS OF THE PEOPLE ON THE WAY OF
RIGHTEOUSNESS

ธวัชชัย พลสะอาด

Thawatchai Polsa-at

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: thawatchailld7@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ พระพุทธเจ้าทรงใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตธรรมะ และคำสอนในทางศาสนาล้วนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้คนมีความรักความเมตตาต่อกัน หากประชาชนยึดถือธรรมะและคำสอนของพระพุทธเจ้าก็อยู่ด้วยความสงบสุขและเคารพในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ล้วนแล้วแต่มาจากการที่คนเราไม่ตั้งมั่นอยู่ในธรรม คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา การปกครองระบอบประชาธิปไตย ธรรมาธิปไตยเป็นแนวทางปกครองที่เน้นหลักความยุติธรรม ถือธรรมเป็นหลักในการปกครอง ยึดถือความถูกต้องชอบธรรมเป็นเครื่องมือตัดสินใจใช้สนับสนุนการปกครอง

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับธรรมะกับการเมืองของประชาชนบนวิถีแห่งธรรมาธิปไตย ประกอบด้วยธรรมะ 10 ประการ ได้แก่ 1) ทานัง (การให้ทานหรือแบ่งปัน) 2) สีลัง (การรักษาศีล) 3) ปะริจาคัง (การบริจาคหรือเสียสละ) 4) อาชชะวัง (ความซื่อตรง) 5) มัททะวัง (ความอ่อนโยน) 6) ตะปัง (ความเพียรพยายาม) 7) อักโกธัง (ความไม่โกรธ) 8) อะวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) 9) ขันติ (ความอดทน) 10) อะวิโรธนะงั (ความไม่มีอะไรพิรุณ) เพื่อใช้เป็นหลักของความดี ความถูกต้อง ความเสมอภาคใช้เป็นหลักในการปกครอง เพื่อให้สังคมส่วนรวมมีความเป็นปกติสุข

คำสำคัญ: ธรรมะ; การเมือง; ประชาชน; ธรรมาธิปไตย

*Received October 11, 2022; Revised June 16, 2022; Accepted June 21, 2022

Abstracts

The Buddha used dharma to live his life, dharma, and religious teachings as a tool to hold people in love and compassion for one another. If people adhere to the Dharma and education of the Buddha, they will live in peace and respect each other's rights and freedoms. But the problems that arise today all come from people's need for more adherence to the Dharma teachings in Buddhism. Democracy is a way of governance that emphasizes the principles of justice. Hold dharma as the principle of governing. They are upholding legitimacy as a decision-making tool to support the government.

This article was written to apply the concept of Dharma to people's politics in the way of Dhammadhitai. Contains dharma ten things, including 1) charity, 2) high moral character, 3) self-sacrifice 4) honesty. 5) kindness and gentleness 6) self-control 7) non-anger 8) non-violence 9) patience 10) non-opposition to be used as the principle of goodness, correctness, and equality as the principle of governance for the general society to be happy.

Keywords: Dhamma; Politics; Population; Democracy

บทนำ

การดำรงชีวิต หลักปฏิบัติตนต่อสังคม หลักการปกครอง หลักเศรษฐกิจ หลักการหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกันในการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ ตลอดถึงขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี โดยให้ความรู้ 4 ทาง คือ คติธรรม เนติธรรม สหธรรม และวัตถุธรรม เช่น ทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับนักปกครอง ราชনীติธรรมเป็นคุณสมบัติสำหรับผู้จะเข้ารับราชการ เป็นต้น (ไพฑูรย์ สุขเจตน์, 2562) ธรรมาธิปไตยเป็นหลักที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารพุทธบริษัท คือหลักการว่าด้วยการถือเอาธรรมะเป็นใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การดำเนินชีวิต การปฏิบัติงานการบริหารทุกระดับ พระพุทธเจ้าไม่ใช่เพียงแต่สอนเหล่าสาวก เกี่ยวกับธรรมมาธิปไตยอย่างเดียวเท่านั้น พระองค์ทรงปฏิบัติอยู่ในหลักธรรมาธิปไตยด้วย ธรรมาธิปไตยจึงมีความสำคัญ ทั้งในแง่ของความเป็นหลักธรรมคุณในแง่ของการถือปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงถือปฏิบัติ พุทธปรัชญาทางการเมืองที่พระพุทธเจ้าทรงสอน ใช้คำว่า อธิปไตย เป็นหลักที่ปกครองพึงยึดถือ เมื่อเป็นผู้ปกครองแล้ว จะยึดถืออะไรเป็นใหญ่ ส่วนอธิปไตยที่ใช้ในปัจจุบันเน้นว่าอำนาจอธิปไตย หรืออำนาจ

ในการปกครองควรอยู่ที่ใด หรืออยู่ที่ใครตามหลักวิชาของรัฐศาสตร์โดยพระพุทธเจ้าทรงสอนในกฎทนต์สูตร (ที. สี. (ไทย) 9/323-358/125-150) สูตรว่าด้วยเศรษฐศาสตร์การเมือง กล่าวโดยสรุปประกอบด้วย 1) การบริหารโดยการกระจายอำนาจ 2) การจัดตำแหน่งทางการบริหาร 3) การวางนโยบายและกลยุทธ์ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือการลงประชามติ 5) การสื่อสาร และ 6) ผลของการปฏิรูปแนวคิด ซึ่งชี้ให้เห็นถึงเศรษฐกิจที่ผูกอยู่กับการเมืองการปกครอง ทั้งยังสอนเหล่าสาวกให้ปฏิบัติตามหลักธรรมาธิปไตย ในการถือปฏิบัตินี้ไม่จำกัดว่า ผู้ถือปฏิบัติจะอยู่ในระดับใด เป็นใครมาจากไหน หากสนใจใฝ่ธรรมแล้วก็สามารถปฏิบัติได้ พระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นส่วนพระธรรม คือ คำสอน และพระวินัย คือ คำสั่ง มีคุณค่าต่อการปกครองทั้งในด้านการปกครองตนเอง การปกครองหมู่คณะและการปกครองประเทศหรือสังคมโดยรวมตลอดจนมีการปกครองโลกอยู่มาก กล่าวคือ มุ่งส่งเสริมให้บุคคลหมั่นสำรวจ ผิกลั่น ปรับปรุง เคารพ ควบคุม บังคับภายใน คือ จิตใจ เชื่อมั่นรับผิดชอบตนเอง เป็นการปกครองตนเอง รู้จักธรรมชาติและความต้องการของผู้อื่น (จรี สายจันเจียม, 2558)

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนเป็นผู้ปกครอง หรือเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครอง ดังนั้น ประชาชนแต่ละคนจึงต้องเป็นธรรมาธิปไตย คือถือธรรมเป็นใหญ่ หมายความว่า ถือความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม ถือหลักการและกฎกติกาเป็นใหญ่ เมื่อคนเป็นธรรมาธิปไตย สังคมจึงจะเป็นประชาธิปไตยได้ และระบอบประชาธิปไตยจึงจะสำเร็จ ทำอย่างไรจึงจะให้คนไทยเป็นธรรมาธิปไตย เพราะปัจจุบันนี้สังคมไทยยังหาคนที่เป็ธรรมาธิปไตยได้ยาก คือ ยังมัวหวังพึ่งเทพเจ้าหรือสิ่งดลบันดาลภายนอกทั้งหลาย ยังไม่มั่นใจในธรรม ซึ่งเห็นได้จาก พระประยูทธ อริยวงโส และคณะ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า ความเสื่อมโทรมทางจิตใจและศีลธรรมทางการเมืองไทยในขณะนี้พบว่า มี 8 ประการ คือ 1) มีการใช้เงินเป็นใหญ่ 2) ผูกขาดอำนาจทางการเมืองโดยคนจำนวนน้อย 3) คนดีมีความสามารถขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง 4) มีการทุจริตประพฤตมิชอบอยู่ในทุกระดับ 5) การเผด็จการโดยระบอบรัฐสภา 6) มีการต่อสู้ขัดแย้งเรื้อรังและไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง 7) ขาดประสิทธิภาพการบริหารและนิติบัญญัติ และ 8) การขาดภาวะผู้นำทางการเมือง โดยพื้นฐานมาจากการขาดศีลธรรม การไม่เคารพกฎหมาย กติกาสังคม การขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากกิเลสตัณหาที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศ ได้แก่ ตัณหา (ความต้องการไม่สิ้นสุด) มานะ (การใช้อำนาจข่มขู่พองตัว) ทิฐิ (ความเห็นที่ใครแย้งไม่ได้) เพื่อก้าวข้ามกับดักแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนโดยเริ่มต้นที่จิตใจก่อน เพื่อให้สามารถเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่มีคุณภาพ คุณธรรม นำสังคมไป

ข้างหน้าอย่างมั่นคง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีคุณธรรมฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ให้มีวินัย มีความจริยธรรมในการดำเนินชีวิต

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับธรรมะกับการเมืองของประชาชนบนวิถีแห่งธรรมาธิปไตย จึงได้กำหนดเนื้อหาในบทความนี้ ประกอบด้วย 1) ทานัง (การให้ทานหรือแบ่งปัน) 2) สีสัง (การรักษาศีล) 3) ปริจาคัง (การบริจาคหรือเสียสละ) 4) อาชชะวัง (ความซื่อตรง) 5) มัททะวัง (ความอ่อนโยน) 6) ตะปัง (ความเพียรพยายาม) 7) อักโกธัง (ความไม่โกรธ) 8) อะวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) 9) ขันติ (ความอดทน) 10) อะวิโรธนะงัง (ความไม่มีอะไรพิรุณ) เพื่อให้บรรลุประโยชน์สูงสุดในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับธรรมะกับการเมือง

พุทธทาสภิกขุ (2547) ได้ให้ความหมาย “ธรรมะ” ไว้ว่า เป็นธรรมชาติกฎของธรรมชาติ การปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ และผลลัพธ์ที่รับจากการปฏิบัติรวมไปถึงศีลธรรม วัฒนธรรม ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมายของละกาทำหน้าที่ตามปกติของบุคคล เพื่อให้สังคมมีความสงบสุข เริ่มต้นซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม เมื่อทุกหน่วยมีแล้ว ก็จะทำให้สังคมมีความปกติและความสงบไปด้วย ดังนั้น ธรรมะจึงมีความเกี่ยวข้องกับสังคมการเมืองโดยแยกกันไม่ออก จึงเป็นธรรมะกับการเมือง การเมืองกับธรรมะ หรือการเมืองจะต้องประกอบด้วยธรรมะ อย่างไรก็ดี พุทธทาสภิกขุ (2548) ยังเห็นว่า “ธรรมิกสังคมนิยม” เป็นระบบการปกครองที่มีอุดมการณ์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาสังคมและการเมือง โดยการไม่ยึดมั่นถือมั่นในอัตตาหรือ “ตัวกู ของกู” แต่ให้ยึดถือหลักธรรมพื้นฐาน 3 ประการ คือ ประโยชน์ส่วนรวม การควบคุมตนเอง และการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันบนฐานแห่งจิตเมตตา กล่าวได้ว่า พระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนนั้น เป็นหลักให้แก่การดำเนินชีวิตของเรา เมื่อเราปฏิบัติถูกต้องตามธรรมนั้น ศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ของเราก็จะเจริญปรากฏออกมา จนกระทั่งเราเข้าถึงความจริงของธรรมชาติมีชีวิตที่ดำรงมีความสุขอย่างแท้จริง

พุทธทาสภิกขุ กล่าวอีกกว่าว่า ธรรมะต้องอยู่ในเนื้อในตัวคน หมายถึง ธรรมต้องอยู่ในการดำเนินชีวิตคนจึงจะสามารถมีชีวิตที่ประเสริฐและรังสรรค์โลกที่มนุษย์และสรรพชีวิตจะดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข พุทธศาสนิกชนและผู้สนใจธรรมะได้ตระหนักถึงหนึ่งเดียวกันของความเป็นโลกและธรรม และยังการกระทำให้เกิดผลเป็นชีวิตที่ดำรงด้วยธรรม

ขึ้นในโลก ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้ากล่าวถึงธรรมะที่ถูกต้องแล้วจะไม่มีคำว่าดีในโลกหรือหนี่โลก เพราะว่าธรรมะที่ถูกต้องนั้น มุ่งหมายจะให้คนอยู่ในโลกด้วยชัยชนะ ต่อโลก” (พุทธทาสภิกขุ, มปป.) กล่าวโดยสรุปได้ว่า ธรรมะ คือ สภาพที่ทรงไว้ธรรมดา ธรรมชาติ สังฆธรรม ความจริง เหตุสิ่งทีปรากฏ หรือ สภาพธรรมของสิ่งซึ่งทรงตัวอยู่เป็นสภาวะคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง อันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า นั้น แม้จะมีจำนวนมากมาย หากบุคคลรู้จักเลือกสรรเอาหัวข้อธรรมมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและชีวิตของตน ครบครัน และสั่งคมแล้ว ย่อมจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักธรรมอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ล้วนเป็นจริง

นิยามความหมายของคำว่า “การเมือง” ในทางรัฐศาสตร์ คำว่า “การเมือง” ถือว่าเป็นแกนหลักของสาขาวิชาดังกล่าวมีทั้งนักปราชญ์และนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังเช่น ในทรรศนะของ อริสโตเติล (Aristotle) มองว่า การเมือง คือ การใช้อำนาจเพื่อสาธารณประโยชน์ กล่าวได้ว่า การเมืองจึงเกี่ยวกับอำนาจและการปกครอง (ค่านวล คัมณี, 2547) นอกจากนี้ เพลโต (Plato) ยังได้นิยามความหมายของ “การเมือง” ไว้ว่าเป็นการอำนวยความสะดวกแก่คนทั้งปวง (สุภาพ ปริญญเสวี และคณะ, 2533) นอกจากนี้ ไพบูลย์ สุขเจตน์ (2562) กล่าวว่า เป็นการดูแลจัดการให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม เป็นระเบียบ โดยแยกให้ความหมายคือ การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง การบริหารราชการแผ่นดิน และการใช้อำนาจที่ได้มาสร้างความผาสุกให้แก่ประชาชนรวมถึงความหมายที่ว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อที่จะกำหนดแนวทาง ข้อบังคับ หรือนโยบายให้คนในสังคมปฏิบัติตามและอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข และสมบูรณ์ สุขสำราญ (2534) ได้กล่าวถึง “การเมือง” ในนิยาม และความหมายตามทัศนะของพระพุทธศาสนา ว่า การเมือง คือ ความคิดกิจกรรม และการกระทำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจเพื่อบริหารรัฐกิจ การจัดระเบียบสังคมของรัฐ รวมถึงการได้มาซึ่งอำนาจ การใช้อำนาจหรือการได้มาซึ่งอิทธิพล ใช้อิทธิพลเพื่อให้เกิดการจัดสรรคุณค่าในสังคม ไม่ว่าจะเป็นอำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมาย และกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม และคุณค่าที่เป็นนามธรรม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเมือง หมายถึง การดูแลจัดการให้มนุษย์อยู่กันอย่างเป็นธรรม และเป็นระเบียบ การเมืองเป็นวิธีการได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง และการบริหารราชการแผ่นดิน การใช้อำนาจที่ได้มาเพื่อสร้างความผาสุกให้แก่ประชาชนหรืออาจมีความหมายที่ว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อกำหนดแนวทาง ข้อบังคับ หรือนโยบายให้คนในสังคมปฏิบัติตามและอยู่ร่วมกัน

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาธิปไตย

ในพระพุทธศาสนามีพระธรรมคำสอนหลายหัวข้อด้วยกันที่มีการนำมาอธิบายเพื่อให้มีการนำไปประพฤติปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ตลอดจนด้านการเมืองการปกครองด้วย และในพระธรรมคำสอนเหล่านั้นธรรมาธิปไตยเป็นพระธรรมคำสอนประการหนึ่งที่มีการนำไปอธิบายกับการประพฤติปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในการทางการเมืองการปกครองอยู่เสมอ ดังนั้น การศึกษาหาความหมายของคำว่า “ธรรมาธิปไตย” จะช่วยให้มีความเข้าใจในความหมายและแนวคิดที่แท้จริงของธรรมาธิปไตยได้ชัดเจนมาก ดังต่อไปนี้

“ธรรมาธิปไตย” คือ การถือธรรมเป็นใหญ่ การถือความถูกต้องเป็นหลัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) อีกทั้ง “ธรรมาธิปไตย” เอาความถูกต้องของธรรมชาติ เป็นใหญ่หรือมุ่งถึงกฎเกณฑ์ของธรรมชาติว่า ธรรมาธิปไตยตามหลักของพุทธศาสนาซึ่งเอาธรรมหรือพระธรรมเป็นหลักเอาความจริงความถูกต้องตามธรรมคือตามกฎเกณฑ์ อันลึกซึ้งของธรรมชาติ เป็นหลักซึ่งเราเรียกได้อย่างหนึ่งว่าพระเจ้า หรือมุ่งถึงความดีว่า สำหรับคำว่า ธรรมาธิปไตย นั้นมันเล็งถึงความดีความงามความจริง ความยุติธรรม เรียกสั้น ๆ ว่าความดี (พุทธทาสภิกขุ, 2531) ดังที่ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2548) ได้นิยามความหมายคำว่า “ธรรมาธิปไตย” ไว้ในหนังสือคำวัด: พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ว่า “ธรรมาธิปไตย หมายถึง การยึดถือหลักการหลักเหตุผล หลักความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมเป็นประมาณในการบริหารจัดการต่าง ๆ คือจะทำอะไรก็ยึดถือธรรมเป็นหลัก ละเว้นการยึดถือตนและกระแสเสียงคนส่วนใหญ่ที่ไม่ถูกต้องไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ พระมหาภูติชัย วชิรเมธี (2551) ได้อธิบายความหมายของธรรมาธิปไตยไว้ว่า “ธรรมาธิปไตย คือ ระบบการตัดสินใจที่ยึดเอาธรรมะ คือ ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม และประโยชน์สุขของประชาชนเป็นใหญ่ ถ้าเอาหลักธรรมาธิปไตยมาเป็นหลักในการตัดสินใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ก็จะกลายเป็น “ธัมมิกประชาธิปไตย” หรือประชาธิปไตยในครรลองของธรรมะ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า จากคำอธิบายหรือการนิยามให้คำจำกัดความหมายของคำว่า “ธรรมาธิปไตย” ของผู้รู้และนักวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รู้ และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาดังที่นำมาแสดงในเบื้องต้นจะเห็นได้ว่ามีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่โดยสาระหลักแล้วส่วนใหญ่ให้ความสำคัญแก่ธรรมะ และการอธิบายความหมายของคำว่า “ธรรมะ” ขึ้นอยู่กับการตีความของแต่ละบุคคลว่าจะให้ความหมายครอบคลุมไปถึงเรื่องใดบ้าง เช่น หลักการ หลักเกณฑ์ กฎกติกาความจริง และความดีงาม แต่โดย

ภาพรวมกล่าวถึงเรื่องความถูกต้อง และยังมีการอธิบายความหมายของคำว่าธรรมาธิปไตยไปในแนวทางการประยุกต์ใช้ในทางการเมืองการปกครองด้วยการตัดสินใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

การประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับธรรมะกับการเมืองของประชาชนบวรวิถีแห่งธรรมาธิปไตย

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการปกครองในยุคปัจจุบันจึงจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการประพตติผิดมิชอบทางราชการได้อย่างดีที่สุดสามารถป้องกันปัญหาการทุจริตประพตติผิดมิชอบทางราชการได้และจะเป็นการช่วยลดปัญหาด้านการขัดแย้งในสังคม บทความนี้จึงเป็นการรวบรวมหลักธรรมทางการเมืองที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน ทศพิธราชธรรม คือคุณธรรมของนักปกครอง 10 ประการ เพื่อจะนำไปใช้ในการปกครองให้เกิดความสุขแก่ประเทศหรือหมู่คณะของตนเอง เป็นหลักธรรมที่มุ่งเน้นปลูกฝังคุณธรรมให้มีอยู่ในตัวผู้ปกครอง การปกครองของผู้ที่มีทศพิธราชธรรม 10 ประการ ดังนี้

ทาน	คือ การให้
สัจ	คือ การสั่งวรระวังกายและวาจาให้เรียบร้อยดีไม่มีโทษ
ปริจาค	คือ การเสียสละ
อาชว	คือ ความซื่อตรง
มทพ	คือ ความสุภาพอ่อนโยน
ตป	คือ ความเพียรเพ่งเผากิเลส
อกุโธ	คือ ความไม่โกรธ
อวิหีสญ	คือ การไม่เบียดเบียน
ขนติญ	คือ ความอดทน
อวิโรธ	คือ ความประพตติที่ไม่ผิดทำนองคลองธรรม (ขุ.ชา.

(ไทย) 28//240/86.)

มีบุคคลที่มีชื่อเสียงหลายท่านรวมทั้งนักวิชาการได้แสดงความคิดเห็นของทศพิธราชธรรมไว้ดังนี้

1. ทาน (ทาน) คือ การให้ ให้ความรู้ ให้ธรรมะ ให้การศึกษา ให้การงาน ความหมายของท่าน จากแนวความคิดของท่านผู้รู้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2550) กล่าวว่า ทาน หมายถึง การสละทรัพย์บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ราชบัณฑิตยสถาน

(2546) กล่าวว่า ทาน หมายถึง การให้ ดังที่ ทรงวิทย์ แก้วศรี (2530) ได้ให้ความหมายของ ทานว่า ทาน คือ การให้ในที่นี้ หมายถึงให้วัตถุภายนอก เป็นสิ่งของอะไรต่าง ๆ โดยต้องมี ผู้รับโดยตรง คือ ให้แล้วก็มีผลเป็นความผูกพันเป็นความสร้างสรรค์ ความสงบสุข ทานแบ่ง ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. อามิสทาน การให้สิ่งของที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับโดยมิได้มีการ แลกเปลี่ยน 2. ธรรมทาน การให้ธรรมะให้คนอื่นทราบรู้เข้าใจละชั่ว การให้ทานจำแนกการ ให้ได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ให้เฉพาะเจาะจงบุคคล 2) ให้แก่สังคม (ไม่เจาะจง)

กล่าวได้ว่าคุณธรรมข้อที่ 1 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน คือ ทาน คือการแบ่งปันให้ทรัพย์สินของ เพื่ออนุเคราะห์สงเคราะห์ผู้อื่นด้วยจิตเมตตา บารณาที่จะ ให้ผู้รับอยู่ดีมีสุข และบารณาที่จะให้ผู้ประสบความสำเร็จทุกสิ่งทุกอย่าง หากมองในแง่ของ คุณธรรม ก็ควรจะเป็นผู้เอื้ออารีต่อคนในปกครอง รู้จักเอื้อเพื่อแบ่งปัน สงเคราะห์ช่วยเหลือ คนในปกครองของตนตามควรแก่โอกาสและเหตุการณ์ สิ่งเหล่านี้ก็รวมอยู่ในคุณธรรมข้อที่ เรียกว่า ทาน การให้นั่นเอง

2. ศิล (ศีล) คือ ความประพฤติที่ดีงาม ทั้ง กาย วาจา เพื่อวางตนเป็นแบบอย่าง ไม่ ประพฤติผิดจารีตประเพณีและกฎหมายที่คนทั่วไปรักษา ความหมายของศีล จาก แนวความคิดของท่านผู้รู้ ได้แก่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550), สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) กล่าวว่า ศิล หมายถึง 1. การสำรวมกายวาจาสุจริตเป็นตัวอย่างแก่ราษฎร์ 2. การสำรวมในศีล การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย 3. การสำรวมกาย สำรวมใจ ไม่ให้ละเมิด ทั้งศีลในศาสนา และกฎหมายบ้านเมืองรวมทั้งจริยธรรมทั้งปวง ซึ่งหมายถึงเคารพใน ศาสนา เคารพในหลักศีลธรรม เคารพหลักนิติธรรม

กล่าวได้ว่าคุณธรรมข้อที่ 2 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน คือ ศิล การ สำรวมระวังกายและวาจาให้เรียบร้อยดีไม่มีโทษ กล่าวคือ เจตนางดเว้นจากความประพฤติ ปฏิบัติที่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อนเสียหาย ศิลคู่กับธรรม ศิลเป็นข้อ ห้าม ผู้ปกครองจะต้องประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรม มั่นคงหนักแน่น อยู่ในระเบียบวินัย กฎหมายและขนบประเพณีอันดีงามของบ้านเมือง เป็นต้น

3. บริจาค (บริจาค) คือ การช่วยเหลือผู้ที่กำลังเดือดร้อน ตลอดจนชีวิตของตนเพื่อ ประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ความหมายของบริจาค จากแนวคิดของท่านผู้รู้ คือ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550), สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) กล่าวว่า บริจาค หมายถึง การสละความสุขเพื่อประโยชน์สุข เป็นการให้ภายใน หรือที่เรียกว่าทางจิตใจ เป็นการให้แบบไม่ต้องมีผู้รับ เป็นการยอมสละส่วนเฉพาะตน เพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม

กล่าวได้ว่าคุณธรรมข้อที่ 3 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน คือความเสียสละ คือการยอมเป็นไปด้วยกุศลเจตนาประกอบด้วยสติปัญญาอันเห็นชอบที่เสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนส่วนรวมหรือเสียสละประโยชน์สุขส่วนน้อยเพื่อประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่ โดยหน้าที่แล้วผู้ปกครองย่อมต้องเป็นคนเสียสละหากไม่มีคุณธรรมข้อนี้ก็เป็นผู้ปกครองที่ดีไม่ได้เป็นผู้นำที่ดีไม่ได้ ส่วนประชาชนก็ต้องเสียสละเพื่อสนองนโยบายที่เป็นธรรมหรือความปรารถนาดีของผู้ปกครองด้วย

4. ความซื่อตรง (อาชชว) คือ การสุจริตต่อหน้าที่การงานของตน ต่อมิตรสหาย ต่อองค์การหรือหลักการของตน ความหมายของอาชชวะ จากแนวความคิดของท่านผู้รู้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550), สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) กล่าวว่า อาชชวะ หมายถึง 1. ความซื่อตรงปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต 2. ความเป็นผู้ตรง ได้แก่ การประพฤติต่อตนเองและผู้อื่นด้วยความจริงใจ ไม่มีมารยา สาไทย ไม่มีนอกไม่มีใน 3. ความซื่อสัตย์ซื่อตรง และสุจริต 4. ความซื่อตรง ตรงต่อเพื่อนมนุษย์ ตรงต่อหน้าที่ การงานแห่งความเป็นมนุษย์ ความซื่อตรงนี้เป็นเหตุให้เกิดความรัก สามัคคี

กล่าวได้ว่าคุณธรรมข้อที่ 4 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน คือความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม กล่าวโดยสรุปไม่ว่าจะในฐานะผู้นำหรือผู้ตามต่างไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่ซื่อตรงต่อเวลาไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่ ความสัมพันธ์ผลก็เป็นไปได้อาก และจะถึงความล่มสลายในที่สุดแต่ถ้าทุกฝ่ายซื่อตรงต่อกัน ซื่อตรงต่อเวลาซื่อตรงต่อหน้าที่หากแผ่นดินจะมีอุปสรรคก็จะสามารถช่วยกันแก้ไขให้สำเร็จได้

5. ความอ่อนโยน (มัททว) คือ การมีอัธยาศัยอ่อนโยนเป็นกันเองไม่เย่อหยิ่งถือตน ความหมายของมัททวะ จากแนวความคิดของท่าน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550), สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) ได้กล่าวว่า มัททวะ หมายถึง ความอ่อนโยน ความเป็นผู้อ่อนโยน มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ อ่อนโยนต่อบุคคลเสมอกันและต่ำกว่า วางตนสม่ำเสมอ ไม่ดูหมิ่นผู้อื่นและการตักเตือนที่มีเหตุผล

กล่าวได้ว่าคุณธรรมข้อที่ 5 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบันเป็นผู้มีอัธยาศัยใจคอและมีกริยาวาจาที่สุภาพอ่อนโยน งดงามตามฐานะ ตามเหตุผลที่ควรดำเนิน ไม่แข็งกระด้างดื้อดึง ด้วยความเย่อหยิ่งถือตัวถือตน ความอ่อนโยน คุณธรรมข้อนี้มีความจำเป็นอย่างไรคงเห็นได้ไม่ยาก คนที่เย่อหยิ่งจองหองหรือแข็งกระด้างหยาบคายนั้น ย่อมเป็นที่เกลียดชังของคนทั่วไป หากเป็นผู้ปกครองด้วยแล้ว ก็ย่อมจะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการปกครองเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้คนในปกครองขาดความเคารพนับถือและเสื่อมศรัทธา

6. ความเพียร (ตป) คือ แผลพอกิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำอำยิฉิระงับยับยั้ง ช่มใจ ได้มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ ความหมายของตบะ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550) ความข่มใจไม่หลงไหลในสุขสำราญ

กล่าวได้ว่าคุณธรรมข้อที่ 6 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน การเพิกเลสมิให้เข้าครอบงำจิตใจ หรือความเพียรมีความอดสาหะในการปฏิบัติงานโดยปราศจากความเกียจคร้าน ลักษณะของผู้นำที่จะขาดเสียมิได้ก็คือความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวในการปฏิบัติหน้าที่ หรือในยามที่ต้องเผชิญกับปัญหาความยุ่งยากต่าง ๆ จึงจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและยำเกรงขึ้นในประชาชนได้

7. ความไม่โกรธ (อกโกธ) คือ การไม่แสดงอาการโกรธ เพราะผู้ปกครองที่ขี้โกรธ คนย่อมไม่กล้าพักท้วง ทำให้แต่คนยกยออปอับัน แต่เมื่อเกิดข้อผิดพลาด ต่างจะปกปิดสิ่งผิดพลาด ปิดหูปิดตา จนนำไปสู่ความฉิบหายในที่สุด ความหมายของอโกธะ (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตฺโต (2557) ได้กล่าวว่า ความไม่โกรธ ได้แก่ การไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ตลอดถึงการไม่พยาบาทมุ่งร้ายผู้อื่น

กล่าวได้ว่าคุณธรรมข้อที่ 7 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน ความไม่โกรธนั้นคือกิริยาที่ไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ตลอดทั้งไม่ผูกพยาบาทอาฆาตผู้อื่น แม้จักต้องลงโทษทัณฑ์แก่ผู้กระทำความผิด ก็กระทำตามเหตุผลที่สมควรตามหลักกฎหมายและกระทำตามระเบียบวินัยที่ได้กำหนดไว้ดีแล้วไม่กระทำด้วยอำนาจความโกรธ ผูกพยาบาท และแม้มีเหตุให้โกรธ ก็สามารถข่มความโกรธเสียได้ด้วยขันติธรรมก็หมายถึงว่า ผู้ปกครองไม่ควรปฏิบัติต่อคนในปกครองของตนด้วยอำนาจบาตรใหญ่ หรือด้วยความเกี่ยวกราดอย่างไ้เหตุผล

8. ความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) ไม่บีบบังคับกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีดหรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาด ไม่หลงระเริงอำนาจ ขาดความกรุณาหาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใด เพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง ความหมายอวิหิงสา (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตฺโต (2557) ได้กล่าวว่า ความไม่เบียดเบียน ได้แก่ การไม่ก่อความทุกข์ยากให้แก่ผู้อื่น ตลอดถึงด้วยการเห็นเป็นการสนุกของตนเพราะอำนาจโมหะ ยึดมั่นในสันติธรรมต่อ ทุกฝ่าย ไม่ทรงหลงระเริงอำนาจ

กล่าวได้ว่าคุณธรรมข้อที่ 8 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน ไม่ก่อความทุกข์ยากให้แก่บุคคลอื่น ตลอดทั้งสัตว์อื่นทั้งหลาย ได้แก่ ผู้ปกครองจะต้องไม่เป็นผู้โหดร้ายทารุณประชาชน ไม่กระทำการใด ๆ อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนทุกข์ยากแก่ประชาชน

ทั้งในด้านทรัพย์สิน และชีวิตร่างกาย หากผู้ปกครองโหดร้ายปราศจากกรุณาปราณี ประชาชนก็จะหาความมั่นใจในชีวิตและทรัพย์สินไม่ได้

9. ขันติ (ความอดทน) คือ อดทนต่องานถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่าย เพียงไร ก็ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกย่ำถูกหยันด้วยคำเสียดสีลากถางอย่างใด ก็ไม่หมดกำลังใจไม่ยอมละทิ้ง กรณีที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม ความหมายของขันติ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2559) ได้อธิบายไว้ว่า การอดทนต่องานที่ตรากตรำถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงไรก็ไม่ท้อ ถึงจะถูกย่ำถูกหยันด้วยคำเสียดสีลากถางอย่างใด ก็ไม่หมดกำลังใจ การอดทนเป็นคุณสมบัติอันล้ำค่าอีกประการหนึ่งของผู้นำในพระพุทธศาสนาถือว่า “ความอดทนเป็นธรรมที่ทำให้ผู้นำเกิดความงาม” สิ่งสำคัญของผู้นำ หรือผู้ปกครองคือ “ความนิ่ง” เราจะหาความนิ่งได้จากที่แห่งใด หากเราไม่สามารถหาได้จากความอดทน คุณสมบัติสำคัญที่จะก่อให้เกิดชัยชนะ หรือพ่ายแพ้คือ “ความอดทน”

กล่าวได้ว่าคุณธรรมข้อที่ 9 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน ผู้ปกครองจำเป็นต้องมีความอดทนอย่างยิ่ง จึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นผลสำเร็จคือจะต้องอดทนต่อความทุกข์ยากในการปฏิบัติหน้าที่ ทนเสียสละเพื่อประชาชน ทนต่อปัญหาและอารมณ์อันไม่พึงประสงค์ของคนเป็นจำนวนมาก ตลอดถึงทนต่อความรู้สึกและความต้องการอันไม่ถูกไม่ควรของตนเอง

10. อวิโรธนะ (ความไม่คลาดธรรมดา) คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ติร้าย ลากสัการะ หรืออิฐฐารมณ์ อนิฐฐารมณ์ใดสติมั่นในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม นิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผน หลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตฺโต, 2557)

คุณธรรมข้อที่ 10 สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในปัจจุบัน ปฏิบัติหรือกระทำการต่าง ๆ ไม่ผิดไปจากทำนองคลองธรรมของผู้ปกครองที่ดี แต่กระทำการต่าง ๆ ไปตามที่ถูกที่ควร โดยยึดถือคุณธรรมมีศัพทธรรมเป็นหลักในการบริหารหรือปกครอง

สรุป

หลักการปกครองที่ดีจะต้องเข้ากันได้กับศีลธรรมอันดีงามของประชาชน การมีศีลธรรมของบุคคลย่อมมีผลต่อการพัฒนาสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญและความสุขทางด้านจิตใจย่อมเป็นปัจจัยสำคัญที่เราจะต้องนำมาพิจารณาควบคู่ไปกับความเจริญและความสุขในด้านวัตถุด้วยเสมอ เพราะถ้าหากว่าสังคมมีความเจริญ

ทางด้านวัตถุอย่างเดียว แต่ด้านจิตใจของคนในสังคมเสื่อมถอยลง ก็ไม่ได้ช่วยให้ประเทศชาติเจริญขึ้นได้มากนัก สิ่งสำคัญที่จะต้องพึงระลึกให้มากที่สุดก็คือ เมื่อคนเราได้รับการกำหนดหรือได้รับมอบหมายให้กระทำหน้าที่ปกครองผู้ใด บุคคลผู้นั้นจะต้องทำการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของผู้รับการปกครอง เช่น การปกครองตนเองก็เพื่อให้ตนเองเป็นคนดีถ้าปกครองหมู่คณะก็เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขของหมู่คณะมากกว่าของตนเอง และสามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม ฝึกให้เป็นคนดี สร้างความพร้อมในการฝึกตนเอง ฝึกตนให้เป็นคนมีประโยชน์ บำเพ็ญประโยชน์ ต่อครอบครัวและสังคม ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ให้พุทธศาสนิกชนได้พึงปฏิบัติ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คำนวล คำมณี. (2547). *ปรัชญาการเมือง*. ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์ปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.
- จური สายจันเจียม. (2558). พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางรัฐศาสตร์. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตธวัญบุรี*, 4(1), 393-401.
- ทรงวิทย์ แก้วศรี. (2530). *ทศพิธราชธรรม*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *คำวัด : พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสียงเสียง.
- พระประยูร อริยวังโส และคณะ. (2561). การจัดการภาครัฐ : การเสริมศีลธรรมของคนในสังคมไทย. *วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(2), 77-89.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). *ธรรมนุญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- _____. (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2559). ทศพิธราชธรรม 10 ตัวชี้วัดสำหรับผู้ปกครอง. *วารสารพุทธจักร*, 70(1), 42
- พุทธทาส ภิกขุ. (2547). *ธรรมะกับการเมือง (ฉบับที่ระลึกครบ 100 ปีพุทธทาสภิกขุ)* (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: ธรรมทานมูลนิธิ.
- _____. (2548). *ธัมมิกสังคมนิยม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

พุทธทาส ภิกขุ. (มปป.). *ธรรมในฐานะเป็นเครื่องมือสร้างคน สร้างชาติ และสร้างโลก*.

กรุงเทพฯ: สำนักแสงธรรม.

_____. (2531). *การเมืองคือธรรมะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อรุณวิทยา.

ไพบูลย์ สุขเจตน์. (2562). การเมืองการปกครองตามแนวพุทธ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(2), 163-176.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

สมบุรณ์ สุขสำราญ. (2534). *พระพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาพ ปริบุญเสวี และคณะ. (2533). *รัฐศาสตร์ว่าด้วยพื้นฐานการปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.